

Nota van Antwoord Zienswijzen

Net op zee Hollandse Kust (noord) en (west Alpha)

Datum: januari 2024

Status: definitief

1. Zienswijze

Van vrijdag 22 september tot en met 2 november 2023 heeft het Ontwerp-goedkeuringsbesluit tot wijziging Waterwetvergunning voor het project Net op zee Hollandse Kust (noord) en Net op zee Hollandse Kust (west Alpha) ter inzage gelegen. Een ieder kon naar aanleiding van het ontwerpbesluit een zienswijze indienen. Op het ontwerpbesluit is binnen de zienswijzentermijn 1 unieke zienswijze binnengekomen.

De zienswijze is integraal opgenomen in de inspraakbundel 'Zienswijzen op Ontwerpbesluit 'Net op Zee Hollandse Kust (Noord) en (west Alpha) fase 6'. Deze bundel is in te zien op [https: Net op zee - Hollandse Kust \(noord\) en Hollandse Kust \(west Alpha\) \(rvo.nl\)](https://net-op-zee-hollandse-kust-noord-en-hollandse-kust-west-alpha.rvo.nl).

In hoofdstuk 2 van deze Nota van Antwoord Zienswijzen Net op zee Hollandse Kust (noord) en Net op zee Hollandse Kust (west Alpha) is de ingediende zienswijze samengevat en van een reactie voorzien. Er is tevens aangegeven of en hoe met de zienswijze rekening is gehouden. De tabel bestaat uit vier kolommen. De eerste kolom geeft aan elk inhoudelijk punt uit de zienswijze een eigen nummer. Dat nummer bestaat uit het registratienummer en een letter voor elk inhoudelijk punt zodat op eenvoudige wijze kan worden gezocht en verwezen naar een specifiek inhoudelijk punt. In de tweede kolom is het inhoudelijke punt samengevat weergegeven. In de derde kolom is de beantwoording van het inhoudelijke punt opgenomen. In de vierde kolom is per inhoudelijk punt aangegeven of dit leidt tot een wijziging in het ontwerpbesluit.

2. Zienswijze

Nr	Zienswijze	Antwoord	Doorwerking besluiten
Zienswijze 202301401			
a.	<p>De indiener voert aan dat windparken op zee en kabels zijn gesitueerd op plekken die intensief gebruikt worden door de beroepsvisserij. De indiener stelt dat het realiseren van windparken op de Noordzee voor de beroepsvisserij een groot verlies van belangrijke visgronden betekent. De indiener pleit daarom voor goede afspraken voorafgaand aan de bouw van de betreffende windparken met betrekking tot de locatie, het medegebruik en de doorvaart van de windparken.</p> <p>De indiener pleit voor het ontzien van belangrijke visbestekken, de zogenaamde 'visserij hotspots' bij het bestemmen van gebieden voor windenergie, het maken van afspraken aangaande de onderlinge afstand tussen individuele turbines en afspraken over het diep(er) in de zeebodem plaatsen en houden van de kabels van en naar de windparken. Op deze wijze kan een situatie worden gecreëerd waarin visserijmogelijkheden deels blijven behouden.</p>	<p>Het nu voorliggende besluit heeft alleen betrekking op een goedkeuringsbesluit voor het wijzigen van de vereiste minimale gronddekking op een beperkt stuk (51 meter) van het kabeltracé. De goedkeuring houdt in dat het gedeelte van de Hollandse Kust (west Alpha) kabel (51 meter) niet op de -5 N.A.P. diepte gebracht hoeft te worden. Voor dat gedeelte van het tracé (51 meter), zal een minimale gronddekking van minstens 3 meter gehandhaafd worden. De aanleg of keuze voor een windpark maakt geen onderdeel uit van dit besluit.</p> <p>Dit gedeelte van de reactie heeft voornamelijk betrekking op de mogelijke effecten van de windparken op zee (en daarmee het kavelbesluit) en niet van het net op zee. Het kavelbesluit valt buiten de scope van het Goedkeuringsbesluit afwijking gronddekking zoals bedoeld in de Watervergunning voor het installeren, gebruiken en opruimen van het net op zee Hollandse Kust (noord) en net op zee Hollandse Kust (west Alpha) RWSZ2018-00013523.</p> <p>Bij het aanwijzen van wind-energiegebieden in het Programma Noordzee 2022-2027 zijn de gevolgen voor de visserijsector in kaart gebracht in de daarvoor opgestelde plan-MER's. Vertegenwoordigers van de visserij hebben hierbij de mogelijkheid gehad voor inbreng en hebben het belang van visserij ingebracht. Het kabinet heeft de gevolgen voor de visserijsector afgewogen tegen het belang van de bijdrage van windenergie op zee aan de verduurzaming van onze nationale energievoorziening. Daarbij heeft het kabinet opwekking van duurzame (wind)energie op zee tot activiteit van worden gecreëerd waarin</p>	Geen aanpassingen

		visserijmogelijkheden deels blijven behouden. Daarnaast zal conform het uitvoeringskader vergunningverlening Kust 2021, aan de minimale vereiste van 1 meter onder het profiel voldaan worden. Voor een gedeelte van het tracé (51 meter) zal een minimale gronddekking van minstens 3 meter gehandhaafd worden.	
b.	De indiener vindt dat de impact van (voorbereidende werkzaamheden voor) grootschalige windenergie op zee onvoldoende wetenschappelijk is onderzocht. Het is onzeker wat de invloed op het zeeleven en de visstand is.	<p>Zie het antwoord onder a.</p> <p>Vrijdag 10 december 2021 zijn de kavelbesluiten VI en VII in het windenergiegebied Hollandse Kust (west) gepubliceerd. Voor de beantwoording van dit deel van de reactie, is gebruik gemaakt van de onderzoeksresultaten van het MER dat voor deze kavelbesluiten is opgesteld. De effecten van windparken op de visserij zijn in dit MER onderzocht. Ook is voor een aantal commercieel beviste vissoorten onderzocht hoe populaties of individuen reageren op de aanwezigheid van een windpark in de Nederlandse Noordzee. Bij de effectbeschrijvingen is zowel gebruik gemaakt van de resultaten van eerdere ecologische effectenstudies voor windparken op zee, zowel bureauonderzoeken als monitoringsstudies.</p> <p>Tijdens monitoring van de visstand in Offshore Windmolenpark Egmond aan Zee zijn geen significante verschillen in vissamenstelling aangetroffen. Ook in Prinses Amaliawindpark (PAWP) zijn in de periode 2004-2013 geen verschillen aangetroffen in de samenstelling van demersale en pelagische vis. Uit het in 2017 uitgevoerde onderzoek in PAWP bleek dat na tien jaar geen significante verschillen in soortensamenstelling van bodemdieren zijn waargenomen. Deze onderzoeken vormden input voor het MER. Het MER van de eerder genoemde kavelbesluiten concludeert voor de desbetreffende kavel dat de effecten op benthos en vissen over het algemeen gering zijn. Het totale areaal aan bodemoppervlak dat beïnvloed wordt is verwaarloosbaar ten opzichte van het totale beschikbare bodemareaal in het betreffende deel van de Noordzee. Daarnaast komen in het deel van de Noordzee waar de kavel ligt geen soorten benthos of vissen voor met een zeer beperkte verspreiding of</p>	Geen aanpassingen

		<p>kleine populatieomvang waardoor verlies aan individuen of leefgebied een significante invloed op de totale populatie kan hebben. Daarnaast zal de komst van windturbines en platformen waarschijnlijk in een positief effect op de biodiversiteit resulteren, omdat in het kader van natuurinclusief bouwen hardsubstraat en kunstmatige structuren worden aangebracht, die naar verwachting een aantrekkende werking hebben op beoogde soorten en begeleidende biodiversiteit.</p>	
c.	<p>De indiener uit zorgen over de geluidsproductie tijdens werkzaamheden ten behoeve van het realiseren van windparken. De indiener pleit voor nader onderzoek naar het mogelijk onbedoeld verstoren of verjagen van vissen als gevolg van geluid. Wat zijn de effecten van geluid bij plaatsing van de windturbines op zee? Wat zijn de effecten van het geluid van de draaiende windturbines en de bijbehorende trillingen van de turbines richting de zeebodem?</p>	<p>Zie het antwoord onder a en b. Vrijdag 10 december 2021 zijn de kavelbesluiten VI en VII in het windenergiegebied Hollandse Kust (west) gepubliceerd. Voor de beantwoording van dit deel van de reactie is gebruik gemaakt van de onderzoeksresultaten van het MER dat voor deze kavelbesluiten is opgesteld. In het MER voor de kavelbesluiten zijn onderzoeksresultaten betrokken inzake de effecten van een windpark op vissen en ander onderwaterleven als gevolg van onderwatergeluid. Voor wat betreft de aanlegfase zijn lokaal gedragsveranderingen bij vissoorten, waaronder de zeebaars, waargenomen. Effecten zijn uitsluitend te verwachten in een beperkt gebied rondom de heilocatie (max. 28 km²). Deze verstoring is echter van kortdurende aard en zonder gevolgen voor populaties. Om het onderwatergeluid in de aanlegfase voor met name de bruinvis, de meest geluidsgevoelige (zoogdier)soort, te beperken is in het kavelbesluit een voorschrift opgenomen op het vlak van onderwatergeluid. De geluidsnorm in de eerder verleende watervergunning is vastgesteld op 168 dB re $\mu\text{Pa}^2\text{s}$ op 750 meter afstand van de geheide turbinepaal. Dit wordt in de praktijk gerealiseerd door o.a. "bellengordijnen" schermen of andere methoden, ook is het gebruik van "softstart" procedure en het gebruik van een "acoustic deterrent device (ADD)" verplicht. Deze maatregelen beperken ook de effecten op vissen. In de operationele fase is geproduceerd onderwatergeluid in het windpark ver beneden het niveau waarop gehoorschade bij zeezoogdieren kan ontstaan. Ook voor andere soorten is gehoorschade als gevolg van een operationeel windpark uit</p>	<p>Geen aanpassingen</p>

		<p>te sluiten. De geluidsnorm die voor turbines geldt, wordt voor de net op zee vergunningen ook gehanteerd. Bij de aanleg van het platform worden dan ook een zelfde soort mitigerende maatregelen getroffen als hierboven beschreven voor de windparken, waardoor wordt voldaan aan de wet- en regelgeving en de vergunningvoorschriften.</p> <p>Aanvullend willen we opmerken dat in het werkplan voor de aanleg van de verbinding geen heiwerkzaamheden zijn opgenomen.</p>	
d.	<p>De indiener stelt dat onderzoek aantoont dat de schaalvergroting van offshore wind voor 2030 en 2050 in de zuidelijke Noordzee op zeer fundamentele manieren invloed zal hebben op het functioneren van het ecosysteem. Gezien het feit dat vissers volledig afhankelijk zijn van getij, stroming en watertemperaturen, uit de indiener zijn bezorgdheid over deze mogelijk fundamentele veranderingen in het ecosysteem. De indiener is dan ook van mening dat in het kader van het voorzorgsbeginsel nader onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek dient plaats te vinden, nu te veel onduidelijk is aangaande de impact op het ecosysteem. Indien nodig dienen door de exploitanten van windparken maatregelen te worden genomen om significant negatieve effecten op het ecosysteem te mitigeren.</p>	<p>Zie het antwoord onder a.</p> <p>Vrijdag 10 december 2021 zijn de kavelbesluiten VI en VII in het windenergiegebied Hollandse Kust (west) (HKW) gepubliceerd. Voor de beantwoording van dit deel van de reactie is gebruik gemaakt van de onderzoeksresultaten van het MER dat voor deze kavelbesluiten is opgesteld. De effecten van windparken op de visserij en het onderwaterleven zijn in dit MER onderzocht. Vanuit het Wind op zee ecologisch programma (Wozep) is voorts een studie uitgevoerd door Deltares met betrekking tot mogelijke ecosysteemeffecten. Deze inventariserende bureaustudie heeft in nog algemene zin de mogelijke ingreep-effectrelaties en de belangrijkste kennisleemtes geïdentificeerd. De studie geeft, gelet op het voorzorgsbeginsel, aanleiding om effecten op het ecosysteem verder te onderzoeken in het licht van de mogelijk verdere opschaling van wind op zee na 2030. Dit is in het kader van het Wozep in 2020 opgestart in de vorm van modelleerstudies. Omdat het Deltares-modelinstrumentarium zich nog in een ontwikkelstadium bevindt moeten de resultaten met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Met dit onderzoek is wel een belangrijke stap gezet in een ecosysteemeffectenonderzoekstraject waarmee, naar verwachting in de toekomst, beleidsadvies kan worden gegeven over opschalingsniveaus en locaties van windparken op de Noordzee. Maatregelen die door de exploitanten van windparken op voorhand moeten worden genomen (voor soorten met een beschermde status), komen voort uit het Kader Ecologie en</p>	<p>Geen aanpassingen</p>

		Cumulatie (KEC), dat effecten in cumulatie beschouwt. Deze maatregelen zijn in het eerder genoemde kavelbesluit bindend vastgelegd.	
e.	<p>De beroepsvisserij heeft te maken met diverse natuurbeschermingsregels en daartoe behorende wetgeving. Het wordt steeds lastiger om de benodigde vergunningen op basis van de Wet natuurbescherming (Wnb-vergunningen) te verkrijgen. De beroepsvisserij hebben te maken met vele kritische (ecologische) eisen waaraan zij moeten voldoen en hier werken de vissers met zorg aan mee. Daarom wil de beroepsvisserij, een activiteit welke al eeuwenlang plaatsvindt op de Noordzee, voorkomen dat negatieve effecten optreden op het ecosysteem van de Noordzee en aangrenzende wateren. Ook de beroepsvisserij dient (periodiek) vergunningen aan te vragen voor de beroepsmatige visserijactiviteiten die zij uitvoert. Hierbij dienen passende beoordelingen geschreven te worden, waarbij o.a. de effecten van de visserijactiviteiten dienen te worden gecumuleerd met de effecten van overige activiteiten binnen het Noordzeegebied. De verwachting van de indiener is dat het verkrijgen van de benodigde vergunningen voor de beroepsvisserij zal worden bemoeilijkt door de ontwikkeling van windparken op zee.</p>	<p>Zie het antwoord onder a. Vrijdag 10 december 2021 zijn de kavelbesluiten VI en VII in het windenergiegebied Hollandse Kust (west) gepubliceerd. Voor de beantwoording van dit deel van de reactie, is gebruik gemaakt van de onderzoeksresultaten van het MER dat voor deze kavelbesluiten is opgesteld. Mogelijke ecologische effecten van windparken op zee zijn onderzocht in dit MER en zijn onderwerp van doorlopend onderzoek in het kader van het Wind op zee ecologisch programma (Wozep). Op grond van de Wet natuurbescherming is een passende beoordeling vereist indien een plan of project (significante) gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Deze eis geldt ingevolge artikel 5 van de Wet windenergie op zee ook voor windparken op zee. Om op voorhand effecten op beschermde Natura 2000-gebieden zoveel mogelijk te voorkomen zijn gebieden bestemd voor windenergie in het nationaal waterplan aangewezen buiten Natura 2000-gebieden. Desondanks kunnen beschermde natuurwaarden binnen en buiten Natura 2000-gebieden gevolgen ondergaan van activiteiten die op de Noordzee plaatsvinden, zoals de opwekking van windenergie en visserij. Om effecten zoveel mogelijk te beperken zijn in het kavelbesluit voorschriften opgenomen, onder meer om het risico op gehoorschade en verstoring van onderwaterleven te verminderen. Het is niet goed te beoordelen in hoeverre windparken op zee het voor de visserij lastiger maken om vergunningen te verkrijgen op grond van de Wet natuurbescherming. De beoordeling van een vergunningaanvraag is maatwerk en gerelateerd aan de mogelijke ecologische effecten die specifiek samenhangen met het initiatief waarvoor vergunning wordt gevraagd. Effecten van bodemberoerende visserij en windparken zijn maar deels gelijk van aard. Bovendien is de Wet natuurbescherming niet van toepassing op handelingen die onderwerp zijn van het gemeenschappelijk visserijbeleid, bedoeld in artikel 38 van het</p>	Geen aanpassingen

		<p>Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, voor zover zij plaatsvinden in de exclusieve economische zone (EEZ). De meeste windparken zijn gelegen in de EEZ.</p> <p>Voor de aanleg van de verbinding van het platform naar de kust is in 2019 reeds een vergunning afgegeven in het kader van de Wet Natuurbescherming.</p>	
f.	De indiener is van mening dat, ondanks alle consultaties de afgelopen jaren, het belang van de beroepsvisserij en dat van het ecosysteem te weinig erkend en meegenomen is in de plannen.	EZK hecht waarde aan het betrekken van belanghebbende partijen in de procedures voor Net op zee projecten. EZK heeft daarom eerder al overleg gevoerd met de indiener om zijn rol en betrokkenheid bij de Net op zee projecten te bespreken.	Geen aanpassingen
g.	De indiener is van mening dat kabels van windparken rijke visgronden doorkruisen. De indiener ziet graag dat gekozen wordt voor het tracé met de minste impact voor de visserij, namelijk het tracé waarbij de minste visgronden worden doorkruist. Ook roept de indiener op om de kabels op voldoende diepte in te graven, waarbij het de voorkeur geniet om dit op minimaal drie meter diepte te plaatsen. De visserijsector heeft in het verleden vaker zorgen geuit over kabels van windmolenparken die bloot komen te liggen op de bodem van de Noordzee, omdat netten schade zouden kunnen aanrichten of zelf schade kunnen ondervinden. Het is verder voor de beroepsvisserij van belang dat de werkzaamheden in een korte tijd gebeuren vanwege te verwachten overlast. De indiener pleit daarom voor een korte periode voor het leggen en ingraven van de kabels.	<p>De voorkeur van de indiener voor een tracékeuze met de minste impact voor de visserij is bekend.</p> <p>In de watervergunning is de vereiste begraafdiepte voor de kabels van het net op zee opgenomen, inclusief een eis tot herbegraving als de kabel op termijn toch niet op diepte blijkt te liggen. Na de aanleg worden ook periodiek surveys uitgevoerd om te controleren of de kabel nog op diepte ligt.</p> <p>De begraafdiepte is afhankelijk van de lokale condities op de verschillende tracéalternatieven. De uiteindelijke begraafdiepte wordt gekozen op basis van een risicoinventarisatie, zeebodem mobiliteitsstudie en eisen van het bevoegd gezag. Uitgangspunt voor de eisen van het bevoegd gezag is een minimale gronddekking, over de levensduur van de kabels(s) te handhaven, van 1 meter voor het grootste gedeelte van het kabeltracé op zee. Voor sommige gedeelten van het tracé geldt een aanvullende gronddekkingseis vanwege bijzondere omstandigheden. Bijvoorbeeld daar waar de Europeul of vaarbanen van het verkeersscheidingsstelsel Noordzee worden gekruist. Ook geldt een strengere gronddekkingseis in veiligheidsmarges tussen het verkeersscheidingsstelsel dan wel clearway en de windparken. Vanwege de dynamische zeebodem nabij de kust, geldt hier ook een strengere gronddekkingseis.</p>	Geen aanpassingen

		<p>De gronddekkingseis in de watervergunning is in geen geval minder dan 1 meter. Deze gronddekking dient te allen tijde op de kabel(s) aanwezig te zijn. Ook TenneT heeft er alle belang bij dat de kabels goed bedekt blijven. Zie ook het antwoord onder a.</p> <p>Uitgangspunt voor de begraafdiepten die TenneT voor de installatie aanhoudt, is de "bury and would like to forget" begraafstrategie. In de praktijk komt dit principe er vaak op neer dat de kabels dieper worden begraven dan op basis van de vergunningvoorschriften vereist is. De kabels worden initieel zodanig diep begraven in gebieden met zeebodem-mobiliteit dat de kans op onderhoud aan de begraafdiepte over de levensduur zeer klein is, zonder dat de kabels initieel dieper dan noodzakelijk worden begraven. Daarmee kunnen de maatschappelijke kosten over de levensduur, voor het beheer en onderhoud van gronddekking op de kabels, zo laag mogelijk worden gehouden. TenneT beoogt de overlast als gevolg van de werkzaamheden zoveel mogelijk te beperken en streeft ernaar om de werkzaamheden in een zo kort mogelijke periode uit te voeren. Het moment dat werkzaamheden plaatsvinden wordt afgestemd met de sector scheepvaart en visserij. De platformlocatie zal niet meer toegankelijk zijn voor vissers vanaf het moment dat het gehele veld een "construction site" is in de zeekaarten. Indien het platform er eerder dan het windpark is, zal een niet toegankelijke zone van 500 meter rondom de platformlocatie gelden vanaf het moment dat het een construction site is. Dit om te voorkomen dat bijvoorbeeld de niet zichtbare werken zoals de scourprotection beschadigd raken door visserij. Dit loopt normaliter via de "notices to mariners" wat de officiële, internationale, nautische aankondigingen zijn. Daarnaast informeert TenneT gebruikers van de Noordzee via haar Marine Operation Center over de werkzaamheden om met een vooruitzicht van dagen aan te geven waar op dat moment gewerkt wordt.</p>	
--	--	--	--